

УДК 37.034 – 053.6.

Наталія Подчерняєва
ORCID iD 0000-0002-9417-4102аспірант,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди,
вул. Валентинівська 2, 61168 Харків, Україна,
azalija3003@gmail.com

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЄВРОКЛУБУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розкрито інноваційний потенціал євроклубу загальноосвітнього навчального закладу як такої організації діяльності дитячого громадського об'єднання, яка відповідає викликам глобалізації та тенденціям розвитку сучасного суспільства (євроінтеграційним процесам України), ґрунтується на використанні нетрадиційних та інтерактивних форм і методів виховання; на розвитку співробітництва, критичного та творчого мислення; на отриманні знань про інші культури; створює освітнє середовище для набуття практичного досвіду, що призводить до змін, які сприяють формуванню особистості з планетарним мисленням, здатної краще розуміти себе, інших та світ загалом. Дано авторське визначення поняття «євроклуб загальноосвітнього навчального закладу».

Ключові слова: євроклуб; інновація; навички і компетенції XXI століття; потенціал євроклубу; цінності.

Вступ. У зв'язку з переходом світової спільноти від епохи індустріалізації (епохи конвеєрної праці) до епохи роботизації та цифрових технологій, освітні акценти в XXI столітті, на думку професора Мельбурнського університету, керівника міжнародного наукового проекту з оцінки та викладання навичок і компетенцій XXI століття (АТС21S) Патріка Гріффіна, зміщуються в сторону уміння критично мислити, здатності до взаємодії та комунікації, творчого підходу до справи, поваги до інших культур, тому що в інформаційну епоху кордони зникають (Хайрутдинов, 2016). Освіта як одна зі складових суспільства залежить від процесів, що відбуваються в ньому, і повинна відповідати тенденціям розвитку країни. Оскільки освіта сприяє розвитку особистості, формуванню певних життєвих цінностей, тому особливої уваги заслуговують питання впровадження інновацій у шкільну освіту. Виховний процес стає невід'ємною складовою всього освітнього процесу і орієнтується на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) (Нова українська школа, 2016). Виховання сильних рис характеру та чеснот здійснюється через наскрізний досвід, плідним підґрунтям для набуття якого може стати євроклуб загальноосвітнього навчального закладу – вид дитячого громадського об'єднання, діяльність якого ґрунтується на принципах добровільності та особистісної орієнтації, здійснюється в навчальний та позаурочний час

з метою самореалізації особистості, формування активної життєвої позиції, культури міжнаціонального спілкування та залучення до практичної участі в європейських ініціативах.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив встановити, що проблему інновацій у педагогіці розглядали Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Козаков, В. Паламарчук, О. Попова.

Незважаючи на підвищений інтерес науковців і педагогів-практиків до питань інновацій в сфері освіти, необхідним залишається більш глибоке вивчення потенціалу євроклубу загальноосвітнього навчального закладу.

Мета статті – з'ясувати сутність поняття «інновація» в галузі освіти, розкрити інноваційний потенціал євроклубу загальноосвітнього навчального закладу.

Сутність понять «інновація», «інноваційне навчання», «потенціал» у сфері освіти. Дослідники О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс співвідносять поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які мають у собі прогресивне начало, що надає змогу під час зміни умов і ситуацій ефективно вирішувати завдання виховання та освіти (Світові інновації, с. 23).

У довідковій літературі поняття «потенціал» тлумачиться як «сукупність наявних засобів, можливостей, ресурсів в якій-небудь області» (Кома-

рова, 1998, с. 42). У філософії «потенціал» трактується як джерело, можливість, засіб, запас: те, що може бути використано для вирішення будь-якого завдання, досягнення певної мети (Ильичев, 1983, с. 35).

Поняття «інноваційний потенціал» розкрито в наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених: І. Балабанова, Г. Гольдштейна, М. Долішнього, Л. Колосова, О. Кузьміна, Л. Мартюшевої, А. Ніколаєва, Е. Пенроуз, М. Портера, А. Перлакі, А. Савченка, А. Савчука, К. Фрімена.

В. Загвязинський (1990, с. 5-14), О. Попова (2001) визначають поняття «нововведення» як інновація, тобто – це цілеспрямована зміна, що вносить у середовище нові стабільні елементи (нововведення), що викликають перехід системи від одного стану в інший.

Розкриваючи поняття «педагогічне нововведення», Н. Юсуфбекова (1991) визначає його як такий зміст можливих змін педагогічної дійсності, що ведуть до раніше невідомого стану, результату, що розвивають теорію і практику навчання і виховання. Цей зміст може стосуватися педагогічної дійсності в цілому або окремих її складових (с. 57). І. Дичківська (2015) визначає інноваційне навчання як зорієнтовану на динамічні зміни в навколишньому світі навчальну та освітню діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Беручи до уваги, що метою інноваційної діяльності в освітній сфері є формування людини з високою інноваційною культурою і розвиненим інноваційним інтелектом, В. Чорноліс (2016) розуміє освітню інновацію як комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу з метою формування умов для саморозвитку учня, яке виявляється в підвищенні рівня його ініціативності, інноваційної культури та інноваційного інтелекту (с. 329–332).

Терміни «традиційне навчання» та «інноваційне навчання», запропоновані групою вчених у доповіді Римському клубу (1978), які звернули увагу світової наукової громадськості на невідповідність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості. Інноваційне навчання трактується як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі, та орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Здійснення інноваційної діяльності в Україні регламентують Закони «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.02 р. № 40–IV), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.03 р. № 433–IV), накази Міністерства освіти і науки

України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522), «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (від 20.02.02 р. № 114), «Про затвердження Положення про здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків» (від 17.04.03 р. № 245) та інші.

Отже, під інноваційним потенціалом євроклубу загальноосвітнього навчального закладу розуміємо таку організацію діяльності дитячого громадського об'єднання, яка *відповідає* викликам глобалізації та тенденціям розвитку сучасного суспільства (євроінтеграційним процесам України), *ґрунтується* на використанні нетрадиційних та інтерактивних форм і методів виховання; на розвитку співробітництва, критичного та творчого мислення; на отриманні знань про інші культури; *створює* освітнє середовище для набуття практичного досвіду, що *призводить* до змін, які ведуть до формування особистості з планетарним мисленням, здатної краще розуміти себе, інших та світ загалом.

Інноваційний потенціал євроклубу загальноосвітнього навчального закладу. Інноваційним у діяльності євроклубу загальноосвітнього навчального закладу є те, що робота ґрунтується не на примусі старшокласників до засвоєння певної навчальної інформації, а на принципах добровільності, свободи вибору, врахування інтересів, здібностей та прагнень особистості. Участь у роботі євроклубу загальноосвітнього навчального закладу надає старшокласнику можливості здійснювати вільний вибір напряму, змісту, методів і форм власної діяльності, розширити простір взаємодії зі світом, пізнати свою унікальність і самобутність, свої можливості, розвивати особистісно значущі якості, збагатити свій досвід міжнаціонального спілкування.

У науково-педагогічній літературі розглядається сучасний підхід до позакласної виховної роботи та робиться акцент на нових її формах, які останнім часом активно використовуються в роботі євроклубу загальноосвітнього навчального закладу. Так, О. Пометун (2004) наголошує, що інтерактивні форми передбачають обов'язкове включення аудиторії, яка стає учасником дійства, і його умови потребують від глядача певних дій, знань, вчинків. Інтерактивні форми дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та вмінь. До переваг інтерактивних форм роботи належать такі: мають високу результативність у засвоєнні знань та формуванні практичних вмінь і навичок; дозволяють за той самий проміжок навчального часу збільшити обсяг виконаної роботи; сприяють формуванню вміння співпрацювати в команді; розвивають гуманні, толерантні стосунки між учасниками навчально-виховного процесу; активізують власний досвід, знання та вміння учасників навчально-ви-

ховного процесу, розвивають пам'ять та здатність до самоконтролю.

До інтерактивних форм роботи належать такі: театралізовані (літературно-музична композиція, тематичний концерт, публіцистична вистава (агітбригада), змагання команд КВК, пластично-хореографічна вистава, театралізована вистава, інтерактивна вистава, вистава форум-театру); інтерактивні ігри (ігрова програма; інтерактивна акція; тематичний ярмарок; ток-шоу; тематична дискотека; гра станціями (квест); фут-квест; War Camp ((не)конференція); флеш-моб; інтелектуально-пізнавальні (стандартний підхід; творчий підхід; винахідницький підхід); художньо-прикладні (тематичні виставки малюнків, плакатів, стінгазет за методикою «Стіна, що говорить»; створення авторських малюнків на футболках, проектів пам'ятника; зйомка соціального чи профілактичного рекламного ролика; фестиваль тематичного графіті; тематичний показ модної колекції); проекти (дослідження).

Т. Гаюн та М. Смолінський (2008) серед основних форм роботи євроклубу загальноосвітнього навчального закладу виокремлюють такі: проведення зустрічей та клубних змагань школярів, які є членами євроклубів (іноземними та рідною мовою); святкування Дня народження Євроклубу; регулярні зустрічі з обговоренням проблем щодо ЄС; проведення творчих конкурсів (конкурси малюнків та малюнка на асфальті, конкурс есе, статей на задану європейську тематику); випуск шкільних та міжшкільних бюлетенів та газет; святкування Дня Європи; організація днів національних культур європейських країн; організація днів/вечорів європейської кухні; організація заходів на теми «Європейські свята», «Європейські видатні особистості», «Європейське мистецтво», «Музика, яку слухає молодь всієї Європи», «Європейська культурна спадщина»; проведення вікторин за європейською тематикою; проведення міжнародних зустрічей дітей (онлайн) за темами, обраними міжнародним мотто для програми «Європа в школі»; організація обмінів/листування зі школами європейських країн; проведення «круглих столів» для старшо-

класників, парламентських ігор, ток-шоу; проведення КВК, «Що? Де? Коли?» за участю декількох шкіл; організація міжнародних проектів для учнів з різних європейських країн; проведення лекторіїв (з використанням матеріалів навчальних модулів «Європейських студій») на теми європейського спрямування.

Проте слід зауважити, що межі такої класифікації доволі умовні, адже виховні заходи можуть поєднувати в собі риси декількох напрямів. Необхідно зазначити, що кожний євроклуб загальноосвітнього навчального закладу самостійно обирає такі форми роботи, що відповідають його меті та завданням. Усі форми роботи євроклубу загальноосвітнього навчального закладу можуть мати як пізнавальний, так і розважальний характер. Вони мають широкі можливості для формування і розвитку всіх компонентів культури міжнародного спілкування старшокласників та формування особистісних якостей старшокласника – лідерства, толерантності, ініціативності, наполегливості.

Висновки. Отже, у XXI столітті основою високого статусу випускника школи поступово ставати не розум, талант, вміння опрацювати інформацію і вирішувати складні інтелектуальні завдання. Суспільству майбутнього потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом. Не менш важливими будуть такі якості, як висока моральність, особиста відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом і коректними засобами, формування яких може забезпечити євроклуб загальноосвітнього навчального закладу, що володіє потужним інноваційним потенціалом – відповідає викликам часу, використовує в роботі нетрадиційні підходи до виховання, створює освітнє середовище для набуття практичного досвіду.

Перспективами подальших досліджень можна вважати вивчення та поширення інноваційного досвіду функціонування євроклубів у різні регіони загальноосвітніх навчальних закладів України.

Література

- Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. URL: <http://academia-pc.com.ua/product/306> (дата звернення: 31.08.2017).
- Загвязинский В. И. Инновационные процессы в образовании: сборник научных трудов. Тюмень : Тюм. гос. ун-т, 1990.
- Комарова Л. Н. Словарь иностранных слов. 15-е изд. Москва, 1998. 608 с.
- Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 31.08.2017).
- Особливості створення Євроклубу: метод. посіб./ За ред. Гаюна Т. В., Смолінського М. В. Рівне, 2008. 452 с. URL: http://navigator.rv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2019:2013-04-02-13-19-03&catid=125:2013-04-02-13-16-22 (дата звернення: 31.08.2017).
- Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

- Попова О. В. Розвиток інноваційних процесів у середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах України в ХХ столітті: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Харків, 2001. 38 с.
- Світові інновації: погляд журналу The Economist. URL: www.innovations.com.ua (дата звернення: 31.08.2017).
- Философский энциклопедический словарь / Л. Ф. Ильичев и др. Москва, 1983. 840 с.
- Хайрутдинов Д. «Навыки XXI века»: новая реальность в образовании. URL: http://erazvitie.org/article/navyki_xxi_veka_novaja_realnost (дата звернення: 31.08.2017).
- Чернолес В. П. Образовательные инновации: цели и сущность. *Научный альманах*. 2016, № 1–2(15). С. 329–332. doi:10.17117/na.2016.01.02.329 (rus).
- Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики: Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании. Москва : НИИ теории и истории педагогики, 1991. 91 с.

References

- Dychkivsjka, I. M. (2015). *Innovacijni pedagoghichni tekhnologhiji [Innovative pedagogical technologies]*. Retrieved from <http://academia-pc.com.ua/product/306> (ukr).
- Zagvjazinskij, V. I. (1990). *Innovacionnyje processy v obrazovanii [Innovative processes are in education]: sbornik nauchnyh trudov*. Tjumen', Russia Federation: Tjum.gos. un-t (rus).
- Komarova, L. N. (Ed.). (1998). *Slovar' inostrannyh slov [Dictionary of foreign words]*. Moscow, Russia (rus).
- Novi ukrainska shkola. Konceptualni zasady reformuvannya serednjoji shkoly. Konceptija novoji ukrainskoji shkoly (2016) [New Ukrainian school. Conceptual principles of reformation of high school. Conception of new Ukrainian school]*. Retrieved from <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konceptziya.pdf> (ukr).
- Ghajun, T. V., Smolinskyj M. V. (2008). *Osoblyvosti stvorennja Jevroklubu*. Osvitnij navigator [Features of creation of Euroclub]. Retrieved from http://navigator.rv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2019:2013-04-02-13-19-03&catid=125:2013-04-02-13-16-22 (ukr).
- Pometun, O. I. (2004). *Suchasnyj urok. Interaktyvni tekhnologhiji navchannja [The Modern lesson. Interactive technologies of studies]*. Kyiv, Vydavnytvo A.S.K. (ukr).
- Popova, O. V. (2001). *Rozvytok innovacijnykh procesiv u serednikh zagaljnoosvitnikh navchalno-vykhovnykh zakladakh Ukrainy v XX stolitti [Development of innovative processes in middle general educational-educator establishments of Ukraine in XX century]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkiv, Ukraine (ukr).
- Svitovi innovacij: pohlad zhurnalu The Economist [World innovations: the view of the magazine The Economist]*. Retrieved from <http://www.innovations.com.ua> (ukr).
- Fedoseev, P. N., Kovalev S. M., Panov V. G. (Eds.). (1983). *Filosofskij enciklopedicheskij slovar' [Philosophical encyclopaedic dictionary]*. Moscow, Russia (rus).
- Hajrutdinov, D. (2016). «Navyki XXI veka»: novaja real'nost' v obrazovanii [«Skills of the XXI century»: new reality in education]. Retrieved from http://erazvitie.org/article/navyki_xxi_veka_novaja_realnost (rus).
- Chernoless, V. P. (2016). *Obrazovatel'nye innovacii: celi i sushhnost' [The Educational innovations: aims and essence]*. *Nauchnyj al'manah*, 1–2 (15), 329–332. doi:10.17117/na.2016.01.02.329 (rus).
- Jusufbekova, N. R. (1991). *Obshhie osnovy pedagogicheskoi innovatiki: opyt razrabotki teorii innovacionnykh processov v obrazovanii [General bases of pedagogical innovations: Experience of development of theory of innovative processes in formation]*. Moscow, Russia: NII teorii i istorii pedagogiki (rus).

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ЕВРОКЛУБА ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Подчерняева Наталья, аспирант, Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды, ул. Валентиновская, 2, 61168 Харьков, Украина, azalija3003@gmail.com

В статье раскрыт инновационный потенциал евроклуба общеобразовательного учебного заведения как такой организации деятельности детского общественного объединения, которая отвечает вызовам глобализации и тенденциям развития современного общества (евроинтеграционным процессам Украины), основывается на использовании нетрадиционных и интерактивных форм и методов воспитания; на развитии сотрудничества, критического и творческого мышления; на получении знаний о других культурах; создает образовательную среду для приобретения практического опыта, что приводит к изменениям, которые способствуют формированию личности с планетарным мышлением, способной лучше понимать себя, других и мир в целом. Дано авторское определение понятия «евроклуб общеобразовательного учебного заведения».

Ключевые слова: евроклуб; инновация; навыки и компетенции XXI века; потенциал евроклуба; ценности.

INNOVATIVE POTENTIAL OF EUROCLUB OF GENERAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Podcherniaieva Nataliia, Graduate Student, H.S. Skovoroda Kharkiv national pedagogical university, 2
Valentinovskaja Str., 61168 Kharkiv, Ukraine, azaliya3003@gmail.com

In the article innovative potential of euroclub of general educational establishment as a children`s civic organization is exposed. School euroclub corresponds to aims of globalization and progress of modern society (Ukraine eurointegration processes) trends. It is based on the use of unconventional and interactive forms and methods of education; on development of critical and creative thinking, collaboration; on the receipt of knowledge about other cultures, creates an educational environment for acquisition of practical experience, that results in changes, that conduce to forming of personality with the planetary thinking, personality that is capable to understand itself, others and the whole world. Authorial determination of a concept «euroclub of general educational establishment» is given. It is found out, that the innovative value of school euroclub activity is predefined by the fact that it is based not on forcing of senior pupils to mastering of certain information, but on principles of voluntariness, freedom of choice, paying attention to one`s interests, capabilities and aspirations of personality. Taking part in a work of euroclub gives a senior pupil a possibility to carry out a free choice of direction, maintenance, methods and forms of own activity, extend space of cooperating with a world, to understand better his/her unicity and originality, his/her possibilities, helps to develop meaningful traits of character, helps to enrich the experience of international communication. It is marked that every euroclub elects such forms of work, that answer its aim and tasks, independently. All forms of work of school euroclub can have both cognitive and entertaining characters. It has wide possibilities for forming and development of all of senior pupils` international communication culture tools and forming of a personal trait of senior pupil – leadership, tolerance, initiativeness, persistence.

Key words: euroclub; innovation; potential of euroclub; skills and competences of XXI century; value.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2017

Прийнято до друку 23.11.2017